

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У СРЕЗУ КОЛУБАРСКОМ

— округ београдски —

1850—1900.

Увод

За време турске владавине, као и касније у време Карађорђево и Милошево, колубарска кнежина (касније срез), припала је београдској нахији, односно округу.

Међу пет срезова у округу београдском у другој половини XIX века, колубарски срез је спадао у највеће, са 17 насељених места.

Све до 1882. године седиште среза било је у селу Чибутковици, јер је један од првих кнезова још за Карађорђевог доба, Аксентије Миладиновић, био родом из овог села. Те године је одржана среска скупштина у селу Барошевцу на којој је одлучено да се седиште среске канцеларије из Чибутковице премести у Шопић, пошто је он био географски у средини среза.

У то време данашње седиште општине Лазаревац, још није постојало као самостално насеље — био је заселак села Шопића.

Но, како је овај засеок брзо напредовао, то је 1889. године Лазаревац проглашен за варошицу, о чему је објављен и указ у „Српским новинама“; исте године Лазаревац је изабран за седиште колубарског среза, па је од тада почео још брже да напредује. Први капетан новообразованог среза био је Петар Молеровић, потомак Петра Молера, познатог јунака и старешине из првог устанка.

Поред већ поменутог Аксентија Миладиновића, који је био једно време и кнез нахије београдске, овај устанички крај је у оба устанка (1804. и 1815. године) дао неколико виђенијих устаничких старешина и кнезова: кнез Станоје Михаиловић из Зеока, који би међу првима посечен 1804. године, затим његов синовац Никола, па прота Алекса Лазаревић из Шопића, који је био делегат Колубаре на Остружничкој скупштини 1804. године, затим Михаило Лазаревић, такође из Шопића (обојица су били у Земуну на преговорима 1804. године са дахијским Турцима).

Иначе, терен овога среза је благо заталасан на обронцима Рудника, Космаја, Венчаца и Букуље, а испресецан рекама Колубаром, Љигом, Пештаном, Бељаницом и Луковицом. Због тога је овај крај, који се назива Шумадијска Колубара, плодан и поред воћарства, погодан и за земљорадњу и сточарство.

У новије време овде су отворени дневни копови најбогатијег рудника лигнита, чије су наслаге дебљине и до 70 метара. Због тога је овде изграђена једна од највећих термоелектрана у нашој земљи — у Великим Црљенима, и топлана у Вреоцима.

Лигнитом из Колубарских рудника последњих година, посебно железничком пругом, снабдева се и електрана у Обреновцу, која спада у највеће објекте те врсте у Југославији.

Колубарски срез

БАРОШЕВАЦ

ДИМИТРИЈЕ ПРОТИЋ — радио је школске 1851/52. године са 2 ученика.

ЂОРЂЕ ЦВЕТКОВИЋ — био је овде школске 1852/54. године.

МАТИЈА АТАНАСИЈЕВИЋ — радио је у овој школи од 1854. до 1855. године.

ЛАЗАР МИЛОВАНОВИЋ¹ — био је од 1855. до 1863. године. О овоме учитељу постоји овај податак: „Лазар Миловановић из Земуна, стар 32 године, ожењен, радио као учитељ 13 година. Завршио основно училиште с добрим. Мале способности, владања доброг. Плата 80 талира годишње, огрев и обиталиште и по 10 ока брашна од ученика.“ (1856. год.)

За 1858. годину² такође постоји податак: „Школска зграда је ниска и подводна. Учитељ има само једну собу. Ваљало би порадити код општине да подигне нову школу.“

У ову школу су долазила деца из Барошевца, Бистрице, Зеока, Црљена и Трбушнице. Године 1859. било је 32 ученика, 1860. године 28, а на испиту свега 15.

СРЕТЕН ПЕТРОВИЋ — радио је школске 1863/64. године.

ЈОВАН ПЕШИЋ — радио је од 1864. до 1866. године.

ЈОВАН РАДАКОВИЋ³ — радио је у овој школи од 1866. до 1871. године. Године 1869. било је у I разреду 5, у II 9 и у III разреду 5 ученика, свега 14. Напредак у целини био је добар. Ђаци нису редовно долазили у школу. Доста је деце исписано.

Овај учитељ је доставио извештај о стању школе 1870. године:

„Школско зданије⁴ је само окречено, а оправке нису извршене и то: у соби својој, дечијој и у школи није ударен дрвени патос, гвоздена фуруна нема ни у једној соби, сахата нема школа, а скамлије врло су хрђаве. Ученика има у I разреду 37, у II 8, у III 2, свега 47. На часове школске у опште хрђаво долазе, а томе су узрок њихови родитељи, кућевне старешине и оп-

штински суд. Књига немају. Преметба: Троица не долазе никако, један је од њих болестан, а осталој двојници не дају родитељи.

№ 5
16. октобар 1870.
у Барошевцу

Учитељ
Јован П. Радаковић“

ТОМА ПЕТРОВИЋ — био је у овој школи од 1871. до 1885. године. Он је 1875. године доставио извештај Мин. просвете о школи:

„Здање је окречено⁵ и пећи су поправљене, патос је свуда у циглама, а нужника нема. Општина не обраћа пажњу на школу, а нарочито општина у Трбушници — неуредно плаћа за послужитеља, због чега школа често бива без слуге и дрва не дотерају. Школа има само орман, креду, сунђер, мапе, две табле, астал и столицу. Други потреба нема.

Ученика има у I разреду 14, у II 9, у III 4, свега 27. Ових 27 који су тек од половине септембра искупили, иду сад уредно у школу и с потребама су снабдевени. Из Трбушнице по њиховом списку од 17 Новоуписаних ђака још ни један није дошао у школу, а тако и старе ученике не шаље у школу, иако сам се жалио срезу и округу.

Приметба: није умро ни један ученик.

Бр. 12
2. октобар 1875. г.
у Барошевцу

Учитељ
Тома Петровић“

Мин. просвете јавља Окружном начелству да се стање у овој школи поправи и сагради нова зграда, иначе ће се школа затворити. Среско начелство извештава да је предузело све мере да се стање у Барошевцу поправи, али без успеха, јер Трбушница неће да оправља стару школу нити да гради нову у Барошевцу, пошто је она много удаљена за њихову децу.

Трбушница хоће сама у својој средини да зида школу.

Учитељ Тома Петровић⁶ и 1877. године шаље извештај о школи:

„Школско зданије углавном исправљено, а неке мање оправке обећала је опћина да

изврши, а и потребе су неки дан преко нуждне набавили.

Ученика има у I разреду 37, у II 7, у III 2, свега 46. Једанаест су заостали, а остали иду уредно у школу и то из општине Барошевачке. Потребе су сами набавили, и тако су сви снабдевени.

Приметба: Пошто и општина Трбушничка саставља општину школску, то она ни уколико не врши законске прописе односећи се школе, јер она тек у октобру посла списак својих ново уписаних ђака, а у школу ни од нових још ни до данас ни један из целе општине не дође. У оправкама школе не учествују.

Бр. 13.

28. октобар 1877.

Учитељ основне школе
Тома Петровић“

Године⁷ 1881. Мин. просвете је одлучило да се школа затвори, јер је ово место подводно, а да општина изгради нову зграду на здравом месту.

Међутим, на молбу општине школа ипак није затворена, под условом да се оправи и припрема материјал за нову школу.

Учитељ Тома Петровић и 1882. године шаље извештај о школи из кога се види следеће:

„Није оправљено ништа, нити је потребна каква оправка, осим кречења, пошто је већ здање дотрајало. Учила и осталих потреба има, осим што би требало офарбати таблу.

Ученика има у I разреду 14, у II 11, у III 9, свега 34.

Према пољским радовима и ђаци долазе у школу, тек када се летина сабрала и они уредно долазе, а и потребе ђачке већина родитеља небрижљиво набавља.

Преметба: Школска општина намерава нову школу подићи, и већ спрема материјал зато и није предузела репарацију. Школска администрација доведена је у ред сходно распису Г. Мин. просвете од 20. августа ов. год.“

Школски одбор је 12. марта 1883. године најзад доставио план и предрачун за нову школу Мин. просвете, који је и одобрен.

Већ 28. новембра општина је закључила уговор о градњи са предузимачем Николом Манеом из Божидаревца. Општина даје сав

грађевински материјал, а предузимач ће од свога материјала урадити „тишлерај, скамије, патосе дрвене у седам одељења, као и окове, браве, фарбање и стакло. Све ово да мајстор изради за 470 дуката цесарских. Школа да буде готова до 1. августа 1884. године.“

Овај уговор је оверен и потврђен у Шопићу у Среском начелству под бр. 94. 6. јануара 1884. године.

Нова школска зграда још није била готова 11. новембра 1884. године, јавља окружни начелник Мин. просвете. Зато школа још не може да се користи.

МИХАИЛО ГРУЈИЧИЋ⁸ — радио је школске 1885/86. године.

Он је доставио извештај о школи 25. августа 1886. године:

„У I разреду има 20, у II 9, у III 20, а у IV 12 ученика, свега 61. Зато школски одбор предлаже да се школа подели на два одељења. У школи постоје две учioniце. Како немају стан за другог учитеља, траже да се овде постави учитељски пар, а учитељ Грујичић је већ тражио премештај“.

Овај предлог је усвојен и у јесен 1886. године отворено је и друго одељење у Барошевцу.

На крају школске 1885/86. године Јова Миодраговић,⁹ изасланик Мин. просвете, прегледао је рад ове школе и оставио ове податке: „Барошевац је огледало српско. Школа велика, нова, али кад уђете унутра видите алкавост, угурсузлук, да не може бити већи. У учитељевој соби је таван раван као српски друмови, којима се много пролази, а учитељ могао да прогуче лењир из собе у собу у ћошку где се зидови састају. Веле да је ово навлаш урађено, заинат учитељу, што га мрзе. А око школе ни дрво засађено!“

МИЛУТИН и ДРАГА СТОЈАНОВИЋ — радили су школске 1886/87. године.

ДИМИТРИЈЕ МОМЧИЛОВИЋ — дошао је овамо 1887. године и радио до 1895. године.

МИЛЕВА ЈАНДРЕКОВА — била је школске 1887/88. године.

СОФИЈА ПОПОВИЋ — радила је од 1888. до 1893. године.

Школски надзорник Мил. Марковић¹⁰ је прегледао ову школу 1889. године и дао овај извештај: „Учитељица I и II разреда Софија Момчиловић, а III и IV разреда је учитељ Димитрије Момчиловић.

Софија је привремена учитељица. Свршила је 6 разреда гимназије и положила учитељски испит. Ово јој је прва година службе и још није вична раду школском. Оцена је ДОБАР.

И он има у раду прилично методских погрешака. У понашању и раду учитељ је доста млитав и млак човек.

Зграда је добра и по плану. Учионице су добре и простране. Школа као целина није преуређивана. Због тога што су се једнако мењали председници општине, нико није водио рачуна о школи, нити је извршавао одлуке школског одбора. Школска каса није образована.“

БОЖИДАР БАТАВЕЉИЋ — дошао је 1885. и радио до 1900. године.

САВКА ОБРАДОВИЋ — радила је од 1895. до 1900. године.

Године 1897. школски одбор тражи одобрење од Мин. просвете да прода стару школску зграду, јер немају новаца за издржавање школе, а зграда пропада. Овај предлог је одобрен и зграда је продата путем јавне лицитације.

Године 1898. учитељ Батавељић је послао извештај Мин. просвете о стању ове школе:

- „I Зграда,¹¹ двориште и ограда су у потпуном реду.
- II Школа је снабдевена са свим потребама.
- III Седнице школског одбора се држе по закону.
- IV Здравље деце није добро. На основу решења Среског начелства били су распуштени од 2. децембра до 20.
- V Ученици су снабдевени свим потребама.
- VI Школа је претглађена на све листове и часописе и СКЗ.

ВЕНЧАНИ

ЈОВАН ЂУРИЋ¹² — радио је од 1855—1857. године.“ Родом је из Црљена, завршио је 2 разреда Гимназије и Богословију. Три године је учитељ, средње способности, владања доброг. Плата 80 талира годишње, огрев и обиталиште.“

ТОМА НЕНАДОВИЋ — радио је од 1857. до 1865. године. Школска зграда је била од тврде грађе и по плану. Деца су поживала у школи. Учитељ је имао две собе. (1858. г.)

ПЕТАР ЈЕВТИЋ — радио је у овој школи од 1865. до 1870. године.

ВИЋЕНТИЈЕ ПОПОВИЋ — био је школске 1870/71. године.

ВИДОЈЕ РАДОЈИЧИЋ — радио је школске 1871/72. године.

ВИЋЕНТИЈЕ ПОПОВИЋ — опет је био школске 1872/73. године.

СВЕТОЗАР МИЛОСАВЉЕВИЋ¹³ — радио је од 1873. до 1879. године. Он је послао извештај 1877. године:

„Школа није за време одмора оправљена. Има све нужне потребе. У I разреду има 19, у II 9, у III 6 ученика, свега 34. Троица су због болести отишла кући, а остали редовно долазе и снабдевени су сви, сем једнога.“

ЉУБОМИР ТОДОРОВИЋ — радио је од 1879. до 1889. године. Овај учитељ је послао извештај о школи 1882. године:

„Школско здање није оправљено за време школског одмора у свему, већ у најнужнијим потребама, а заоставша поправка неће ни уколико сметати раду школском. Има све потребе, сем мапе Балканског полуострва. У I разреду има 18, у II 14, а у III 11 ученика, свега 43. Ученици иду добро у школу, и имају све потребе. Смрт или опасна болест на ученицима није била. Двоица пате од шуге и излечили су се.

20. септембра 1882.

Љуб. Тодоровић
Учитељ“

школа затворити. Окружни инжењер је прегледао школу и поднео извештај:

„1. Садашња учионица се може увеличати са величином ходника према садашњој учионици.

2. Венчанци нису ради то учинити, што имају сувише ђака, и да хоће још једног учитеља, а за учионицу да узму стан учитељев.

13. августа 1883.

инжењер окружни,
М. Ђурковић“

Године 1884. било је ученика у I разреду 41, у II 17, у III 14, у IV 13, свега 85. Зато је отворено и друго одељење 1884. године.

ЈЕЛИСАВЕТА ПЕТРОВИЋ — радила је од 1884. до 1887. године. Број ученика је стално растао, па је 1885. било 61, а 1886. године 89 ученика. Зато је извршена нова подела одељења. Школски надзорник је прегледао рад ове школе 1887. године и доставио извештај:

„Љубомир Тодоровић¹⁵ је и управитељ школе. Деца су окретна, весела, чиста и здрава. Зграда је стара, није зидана за школу. Нема простора за две учионице и за два стана учитељска. У школи станује управитељ, а други у селу. Школа је на лепом месту. Има сва учила. Поредак — ОДЛИЧАН, као и ред и чистоћа. Милица Миленковић је дошла овде 4. фебруара. Успех је прилично траљав у свим предметима. Напредак је свуда СЛАБ, а реда и чистоће било је довољно. Ова учитељица нема довољно спреме за наставу, па стога би је требало преместити у један разред, а још боље отпустити.

Управитељ школе каже да не зна да одржава ред у учионици па он мора да јој помаже. Ученика има укупно 91.“

МИЛЕВА ЂОРЂЕВИЋ — радила је од 1887. до 1890. године.

СВЕТОЗАР МИХАИЛОВИЋ — радио је од 1889. до 1891. године.

ЈЕЛИСАВЕТА ПАВЛОВИЋ — радила је школске 1890/91. године.

ЈОВАН ТОМИЋ — радио је од 1891. до 1894. године.

ПЕРСИДА ПАВЛОВИЋ — била је од 1891. до 1893. године.

ЉУБОМИР ТОДОРОВИЋ и АНКА ЈОВАНОВИЋ — 1894/95. године.

ПЕТАР и АНКА ЈОВАНОВИЋ — школске 1895/96. године.

Овај управитељ је доставио извештај за 1895. годину:

„У I разреду има 22, у II 21, у III 19, у IV разреду 10, свега 62 ученика.¹⁶ Не долазе у школу 13 ученика.

Школа нема: шпартаних табака, канцелариски намештај, сунђера. Ђаци немају собу за ручавање, нужника никаквог, затворених судова за воду. Наставници немају хлебну пећ, не примају квартирину, општина неће да плаћа служитеља, па га нема већ два месеца.“

ЈОВАН ЈАНКОВИЋ — радио је од 1896. до 1898. године.

АНЂЕЛИЈА КРСТИЋ — радила је школске 1896/97. године.

МИЛЕНА ПОПОВИЋ — радила је од 1897. до 1899. године.

ДРАГОЉУБ ПОПОВИЋ — радио је школске 1897/98. године.

АЛЕКСИЈЕ и МИЛЕСА ЂУРЂИЋ — радили су од 1898. до 1900. године. Како је село Раниловић дуговало школског приреза 4.351 дин., школски одбор је забранио њиховој деци да долазе у школу. Мин. просвете је ову одлуку поништило, јер школски одбор нема право да забрањује деци долазак у школу.

ШОПИЋ

САВА ПОПОВИЋ — радио је од 1851. до 1853. године. Прве године било је само 3, а друге 7 ученика.

За школску 1853/54. годину нема података о овој школи.

ЈОВАН РАДОСАВЉЕВИЋ — радио је школске 1854/55. године.

ОБРАД РАДОЈИЧИЋ¹⁷ — радио је школске 1855/56. године. „Он је родом из

Жупањевца, округ београдски, стар 22 године, 1 године учитељ, завршио 3 разреда Гимназије и Богословију, с добрим. Способности и владања доброг. Плата 80 талира годишње, огрев и обиталиште. Небрижљив.“

ЈОВАН РАДОСАВЉЕВИЋ¹⁸ — по дру-ги пут је радио од 1856. до 1859. године. Из 1858. године постоји податак о школи: „Од тврдог је материјала. Учитељ има две собе и комору. Деца даљих места ноћивају код цколе. Прва школа је била смештена пре-ко пута „Старог конака“ — старе полиције, која је била својина села Шопића.“

РАДОЈИЦА МИЛОЈЕВИЋ“ — радио је школске 1859/60. године.

МИЛАН ЂИРИЋ — био је од 1860. до 1862. године.

ПЕТАР ЈЕВТИЋ — радио је од 1862. до 1866. године.

ТОМА НЕНАДОВИЋ — био је овде од 1866. до 1870. године.

ЈЕВРЕМ ГРЧИЋ — радио је од 1870. до 1873. године.

ВИЂЕНТИЈЕ ПОПОВИЋ — био је у о-вој школи од 1873. до 1881. године. На ини-цијативу овога учитеља, у Шопићу је 1875. године основана читаоница. О томе Округ-но начелство јавља Мин. просвете:

„У селу Шопићу склопило се друштво и основало читаоницу под именом „Читаони-ца Шопића“. Друштво је ово начинило ста-тут и подноси власти на одобрење, који се доставља Мин. просвете на осмотреније и одобрење у смислу чл. 124. и 126. Устава земље.

№ 998
у Београду
7. фебруара 1875.
Секретар,
М.П.

За
начелника
окружног помоћника
С. Ч. Поповић“

Мин. просвете одобрава овај статут „по-чем нема ништа што би цели јавне просве-те противно било, и јасно је, да су такве установе као што су јавне читаонице, на-родном воспитанију припомогле.“

Округно начелство¹⁹ јавља Мин. про-свете да учитељ Виђентије Поповић „се не-уредно влада, пискара, завађа људе, подго-вара народ против власти и шаље 11 све-ски акта о њему и моли Мин. просвете да реши може ли он и даље остати у служби учитељској.“

№ 1880
18-II-77 Београд

Изгледа да ово није било тачно, јер је тај учитељ и даље радио у овој школи.

Учитељ Поповић²⁰ је доставио извештај за 1877. годину:

„Школска зграда није оправљена већ две године. У њој је магацин Станице (вој-не), а и сада је ђачка соба заузета раном магацинском. Школа је неокречена, на ви-ше места прокишњава а има и прозора по-лупаних за време седења возара станичних у њој и иначе које се не оправљају.

Школа има све потребе. У I разреду има 16, у II 8, у III 5, свега 29 ђака. Ђаци још немају књиге, јер општина није хтела да исте набави. Ђаци доста неуредно долазе у школу.“

ЛАЗАР СТАНКОВИЋ — радио је школске 1881/82. године. Он је доставио следећи извештај:

„Школско здање²¹ је оправљено, и има све потребе.

У I разреду има 24, у II 14, у III 10 уче-ника, свега 48. Прилично иду уредно, и и-мају све потребе.

Приметба: Пошто је овде врло оскуди-ца у води пијаћој, и деце у школи прилич-но има, тако смо пили воду са бунара, или реке, што је за децу врло нездраво, молим најпонижније Господина Министра да из-воли издати наредбу, преко Канцеларије месној општини, да они у авлију школску бунар ископају.

20. септембра 1882.

Лазар Станковић
учитељ“

Мин. просвете је овај акт вратило О-кругном начелству да оно нареди општи-ни да у најкраћем року ископа бунар у школском дворишту.

ВАСА ЈАНКОВИЋ — био је школске 1882/83. године.

МАРКО ДИМИТРИЈЕВИЋ — био је школске 1883/84. године.

ЈОВИЦА ИВКОВИЋ — био је 1884. до 1888. године.

ЛЕПОСАВА РИСТИЋ — радила је школске 1884/85. године.

Број ђака је 1884. године износио 124. па је општина тражила још једног учитеља. Припремили су и другу учионицу и све остале потребе. Окружни инжињер М. Турковић је прегледао школске просторије и известио Мин. просвете да се може одмах отворити друго одељење.

ТОМА ПЕТРОВИЋ — радио је од 1885. до 1889. године.

МАРИЈА ИВАНИЋ — била је од 1886. године до 1888. године.

Због све већег броја ученика, 1886 године отворено је и треће одељење.

МИЛЕВА ТРИФУНОВИЋ — радила је школске 1888/89. године.

Школски надзорник је прегледао школу 1887. године и доставио извештај Мин. просвете:

„Марија Иванић,²² учитељица I разреда. Ова учионица је подупрta дирекцима, иза којих су клупе тако дугачке, да у њима седе по 10—15 ученика. Само ученицима из прве клупе може се прићи, а из осталих само крајњима. На деци се виде трагови безазлено. Деца се понашају сасвим безазлено. Много је деце нечисте и алкаве. Читање је слабо и све остало у српском језику. Одговарају једном речју уместо реченицом. Оцена — ДОБАР, Рад и чистоћа довољан.

Г-ђа је оптерећена великим бројем деце а врло је оскуднога стања, те јој то много смета у школском раду.

Тома Петровић, учитељ II разреда.

Ово је учитељ о коме се са сажаљењем говори у Колубари. Он служи 10—15 година а плату има још као по старом закону. Његов успех у II разреду је за сваку похвалу. Његови ђаци одлично читају, лепо причају са разумевањем, пишу уредно, декламацију усусиљено и живо. Рачун такође

знају одлично и са разумевањем. Учитељ је врло строго оцењивао ђаке, те сам повећавао оцене. Оцена — ОДЛИЧАН, њега треба за награду превести по новом закону. Ученици су чисти, слободни и утркују се ко ће пре погрешку да исправи. Школски одбор много хвали учитеља.

Јовица Ивковић је управитељ школе. Он добро разуме свој посао, али би требало да се више бави школом. Сви предмети су добри, сем земљописа. Деца су слободна и чиста. Школска администрација уредна. Школски одбор уредно врши своју дужност.

Зграда је у најгорем стању. Опала, мрачна, некадашња општинска судница. Више је налик на тамницу него на школу. Треба хитно зидати нову школу, јер ће се овде деца поразбољевати. Учитељи станују у приватној кући.

Школа има „Школски фонд“ од 570 динара, која се сума даје под интерес, те се врше мање оправке, а општина издржава школу. Школски намештај је стар и врло непрактичан, јер у клупи седе по 10—15 ученика. Има сва потребна учила.

Овде долазе деца из: Шопића, Дрена, Стубице, Лукавице и Бурова.“

Због нехигијенске зграде школа је затворена 1889. године, па је наредне године опет отворена.

ДИМИТРИЈЕ МИЛОВАНОВИЋ — радио је од 1889. до 1894. године.

АНА СИМИЋ — била је овде од 1890. до 1894. године.

МИЛОЈЕ и ДРАГА МИЛОЈЕВИЋ — били су школске 1894/95. године.

СТЕВАН и СОФИЈА ГОЈКОВИЋ — радили су школске 1895/96. године.

ТОДОР БЛАГОЈЕВИЋ — био је од 1893. до 1898. године.

ЛЕПОСАВА ВЕЛИЧКОВИЋ (ШЉИВИЋ) — радила је од 1896. до 1899. године.

ЉУБОМИР ШЉИВИЋ — радио је школске 1897/98. године.

Због отварања школе у Лазаревцу, број ученика у Шопићу се сваке године смањује, па је 1898. године било свега једно одељење.

МИЛОВАН ПАВЛОВИЋ — радио је школске 1898/99. године.

СТАНКА СТОЈАДИНОВИЋ — била је школске 1899/900. године.

ЛАЗАРЕВАЦ

Лазаревац²³ је као насеље признат 28. јуна 1889, и то је објављено у „Српским новинама.“

Прва школа у Лазаревцу формирана је 1889. године. Смештена је у приватној згради званој „Каравезије“, где је данас саграђена здравствена станица. Овамо су долазила деца из Лазаревца, Дудовице, Чибутковица, Ђелија, Петке, Стубице и Лукавице. У првој школској згради школа је радила до 1906. године. Ова зграда је имала две мање учионице и канцеларију. Одмах су отворена два одељења, због великог броја ученика.

МИХАИЛО СРЕТЕНОВИЋ и МАРИЈА БОГОЈЕВИЋ — први су учитељи ове школе. Сретеновић је радио две школске године, а Марија Богојевић свега једну.

НЕНАД СТЕВАНОВИЋ — радио је школске 1890/91. године.

Године 1891. укинута је једно одељење, због отварања школа у суседним селима.

ЈОВИЦА ИВКОВИЋ — радио је од 1891. до 1897. године.

Школски надзорник, Мил. Марковић, прегледао је рад ове школе 1895. године и дао овај извештај:

„Јовица Ивковић²⁴ је учитељ IV разреда, оцена ДОБАР.

АВРАМ КОСТИЋ је дошао пред Божић и урадио доста и добро. Оцена — ОДЛИЧАН.

Милева Трифуновићка је уч. I разреда. Оцена ВР. ДОБАР.

Врло је спремна и добра учитељица. По раду и понашању заслужује сваку препоруку. Школована је учитељица.

Ова школа долази у ред доста неуредних школа. Нема: књиге које су препоручене, школске касе. Одлуке школског одбора се не извршавају.“

РАНКО НИКОЛИЋ — радио је од 1897. до 1900. године.

ВРЕОЦИ

ВУЛЕ ЈОВАНОВИЋ — радио је школске 1851/52. године са 4 ученика.

СВЕТОЗАР БОШКОВИЋ — био је школске 1852/53. године са 2 ученика.

Школске 1853/54. године ова школа није радила.

ТОМА НЕНАДОВИЋ²⁵ — радио је од 1854. до 1857. године. Он је родом из Остраве, у Банату; завршио је основну школу. „Средње способности, плата 80 талира годишње, огрев и обиталиште.“ Прва школска зграда сазиђана је 1850. године од тесаног камена. Имала је две собе за учитеља и једну пространу учионицу и собу за ноћивање ђака. Овамо су долазила деца из Великих Црљена, Медошевца и Цветојевца. Прва школска зграда и данас постоји.

МИЛОШ ГРЧИЋ — радио је од 1857. до 1862. године.

ПАНТА СТЕФАНОВИЋ — радио је овде од 1862. до 1894. године.

Из 1877. године постоје ови подаци о школи:²⁶

„Школа је оправљена на време и има све потребе. У I разреду има 17, у II 7, у III 4, свега 28. Троица су због болести отишли кућама, а остали иду уредно у школу, с потребама су снабдевени.

Приметба: Општина је више ученика за ову годину уписала, који број износи 70, од којих су само 28 дошли, а остале родитељи неће да даду због рђаве године у храни, општина је њих приморавала и није могла приморати у своје време.

20. Августа 1877.
у Вреоци

Учитељ основне школе
општине врелачке
Панта Стефановић.“

Школски надзорник²⁷ је прегледао ову школу 1881. године и доставио извештај:

„Учитељ Панта Стефановић, у I разреду има 27, у II 7, у III 7, свега 41 ученик. Поредак и чистоћа добри, оцена ДОБАР (3). Деца су прилично одговарала из главних

предмета. У осталим, види се да је са свим механично предавано.“

Мин. просвете јавља окружном начелнику 1882. године да нареди општини да наспе пут до школе јер се за време кишовитог времена не може прићи школи, Општина одговара да је она свој део пута оправила, али да општина В. Црљена није свој део насула.

За 1887. годину постоји овај извештај о овој школи:²⁸

„Учитељ Панта Стефановић овде ради више од 25. година. Овде деца долазе из: Врелаца, Црљена, Цветојевца и Медошевца. Из даљих села зими ноћивају у школи. Спаваћа соба, кујна, ходник и учионица су необично прљави. И сами ученици су прљави, болешљиви и нечисти. Много су изостајали из школе.“

„У свему настава је механичка, па знање није могло бити трајна својина ученика. Школски одбор је уредно вршио своју дужност. Напредак у настави — ДОБАР, река је било довољно, а нечистоће сувише.“

За 1889. годину постоји још један важан податак од школског надзорника:

„Учитељ Панта Стефановић је овде већ преко 20 година.²⁹ Добијао је само добре оцене (тројка) за рад у школи. Ове оцене су тако траљаве, да их човек даје само с обзиром на 4 разреда. Учитељ је веома застарео у раду и задовољава се са овим оценама.

Школска зграда је од тврдог материјала, али је врло запуштена. Спремно је и друго одељење за идућу годину. Ако се школа не би поделила, овога би требало пензионисати, а ако се подели онда би поред каквог способног учитеља могао да ради још коју годину. Школска каса није одвојена од општине. Приручне књиге нису набављене. Новчане казне и друге одлуке школског одбора нису извршене. Сва околина смрди на блато и школска зграда је у једној њиви а околу су баруштине врло нездраве.

Земљиште око школе је подводно. Школа није окречена, ни оправљена, те личи на развалину. Прозори су покварени, патос је рђав.

Учитељски стан у школи је такав каква је и цела школа.

Нужник школски пропао је. Цела школа чини и споља а поглавито изнутра жалостан утисак.“

Због великог броја ученика овде је отворено и друго одељење, у јесен 1889. године.

АНКА НИКОЛИЋ — радила је овде од 1889. до 1891. године.

МАРИЈА ИЛИЋ — радила је од 1891. до 1893. године.

Године 1882. Мин. просвете наређује, преко среског начелника, да општина догради још један стан за учитеља и целу школу препокрије и оправи.

ЉУБИЦА ФИЛИПОВИЋ — радила је школске 1893/94. године.

ЈЕЛИСАВЕТА СТЕВАНОВИЋ — била је школске 1894/96. године.

МИЛОШ МАРИНКОВИЋ — радио је овде од 1894. до 1900. године.

ЉУБИЦА НИКОЛАЈЕВИЋ — радила је од 1896. до 1898. године.

ХРИСТИНА СПАСОЈЕВИЋ — била је од 1898. до 1900. године.

Општина у Вреоцима³⁰ тражи 1899. године да се постави други учитељ који зна црквено појање, јер не могу да плаћају за сваку службу по 3 динара. Мин. просвете одговара да нема таквог учитеља.

ЧИБУТКОВИЦА

УРОШ КЕСИЋ — радио је од 1851. до 1853. године са 7 ученика.

Школске 1853/54. године ова школа није радила.

АРСЕНИЈЕ МИХАИЛОВИЋ — био је од 1854. до 1859. године:

„Он је родом из Вршца,³¹ у Банату, стар 32 године, ожењен, свршио основно училиште, с добрим. Ради као учитељ 3 године. Плата 60 талира годишње, огрев и обиталиште.“

МИХАИЛО ДРАГОЈЛОВИЋ — радио је школске 1859/60. године.

СПАСОЈЕ ТЕШИЋ — радио је од 1860. до 1862. године.

ФИЛИП МИЛИЋЕВИЋ — радио је школске 1862/63. године

МИЛОВАН ПАНТИЋ — био је школске 1863/64. године.

НИКОЛА БАРТУЛИЋ — био је од 1864. до 1865. године.

СТЕВАН ДИМИТРИЈЕВИЋ — радио је школске 1865/66. године.

Како школска зграда није одговарала ни основним хигијенским условима, затворена је 1866. године. Ученици су распоредени у Смрдљиковац и Шопић.

Општина у Чибутковици³² је 1872. године тражила од Мин. просвете да јој одобри да сагради школску зграду од слабе грађе, јер су суседне школе далеко за децу.

И следеће године покреће се ово питање па окружни начелник јавља Мин. просвете:

„У Општини Чибуковачкој су 4 села: Чибутковица, са 80, Дудовица са 56, Барзловица са 70 и Жупањац са 46 — дакле свега 261 дом.

Од кад је школа у Чибутковици (1866. год.) затворена, деца иду у Сурдљиковац, у округу Рудничком и у Шопић, срез колубарски. Обе ове школе могу постојати и даље ако се оснује нова школа у Чибутковици, јер оне постоје поодавно већ као самосталне, а тако исто биће у стању и општина Чибуковачка да издржава своју школу како ваља, јер је тамо и пре добра школа постојала и укинута је само због лошег здања школског.

Г. №-24
23. Јан. 1873
у Београду
окр. инжињер
М. Ђурковић

Начелник окружни
Никола М. Ђирић“

Међутим, од овог предлога није ништа било и школа овде није поново отворена до краја XIX века.

ДАРОСАВА

Прва школа у Даросави³³ отворена је 1857. године, када је сазидана и школска зграда од тврдог материјала. „Учитељ има две собе и учионицу. Преко зиме овде деца ноћивају, јер долазе из Даросаве, Пркоса-

ве, Крушевице и Рудоваца. Школа нема: бунар за воду, прохода, окана на прозорима, ограду и сахат.“

МИЛОШ СИМОНОВИЋ — био је овде први учитељ и радио је од 1857. до 1859. године.

СИМА ФИШЕКОВИЋ — радио је од 1857. до 1862. године.

МИЛЕТА ЈОВАНОВИЋ — радио је школске 1862/63. године.

МИЛОШ ПОПОВИЋ — био је од 1863. до 1867. године.

ЈОВАН ЈАКШИЋ — радио је од 1867. до 1870. године.

ЈАНКО БЕЛАЋЕВИЋ — радио је школске 1870/71. године.

СВЕТОЗАР СТОЈАДИНОВИЋ — радио је школске 1871/72. године.

НИКОЛА ИЛИЋ — био је школске 1872/73. године.

ИЛИЈА ЋЕЛМАШ — радио је школске 1873/74. године.

ВУЛЕ КОСТИЋ — био је од 1874. до 1876. године.

ЈОВАН ПУЉЕВИЋ — радио је од 1876. до 1880. године.

Овај учитељ је доставио извештај Мин. просвете 1877. године:

„Школа није исправљена³⁴ за време одмора и нема следеће ствари: 1. дрва за огрев, 2 ограде, 3 сикире, 4 креде и сунђер, 5 велику Мапу, 6 браве ни једна не ваља, и још других потреба.

У I разреду има 47 ученика, у II 4 у III 5, свега 56.

Ученици ове школе, од бр. 56 по гласу протокола, само њих 15 долазе, и то одвећ неуредно и без потреба за учење.

Учитељ нема од општине дан ораће земље, авлије нема.

29. Октобра 1877.
у Даросави

Јован Пуљевић
учитељ Даросавачки“

Стање школе није боље ни следеће године, а ученика има свега 11, па и они неуредно долазе у школу. Тек 1879. године

број ученика повећао се на 61, али школа опет није оправљена и нема све потребне ствари за рад са децом.

СИМА БОГДАНОВИЋ — радио је школске 1880/81. године. О његовом раду школски надзорник је забележио:³⁵

„Сима Богдановић, у I разреду 59, у II 11, у III 6 ученика, свега 76. Поредак и чистоћа примерни, оцена ДОБАР (3). Метода је опште механична, али су деца ипак из главних предмета доста добро одговарала.“

ВИТОМИР НИКОЛИЋ — радио је школске 1881/82. године.

Мин. просвете, на основу извештаја школског надзорника,³⁶ јавља окружном начелнику, да је школа у Даросави „тако рабатна да неће моћи по Петровдане за школу послужити. Зато да окружни инжињер школу детаљно прегледа и извештај достави. А општина нека се изјасни: намерава ли школу градити по плану или шта уопште мисли о тој згради.“ На ово општина извештава да је школа оправљена и снабдевена свим потребама. (1882. год.)

МИЛАН ПОПАДИЋ³⁷ радио је од 1882. до 1885. године.

Он јавља Мин. просвете 31. августа 1882. године:

„Здање је за време одмора оправљено, има све потребе, само нема дрва. У I разреду има 27, у II 12 и у III 12 ученика, свега 50. Двојица само не иду уредно, а остали иду, и имају све потребе за учење нуждне. Приметба: Школа нема дрва код школе, узрок је тај, што је Народ радом обтерећен, но кметови ће веле до конца октобра за целу годину дрва дотерати.“

Школске 1885/86. школа није радила, јер је учитељ Попадић дао оставку. Зато општина моли Мин. просвете да се овде постави Јован Пуљевић, који је сада у Белом Потоку, али тој молби није удовољено.

ПЕРСИДА СТОЈКОВИЋ — радила је школске 1886/87. године.

Школски надзорник је прегледао рад ове школе 1887. године и послао извештај о томе:

„Учитељица Г-ђица Персида Стојковић³⁸ имала је децу само у I и II разреду. Школска зграда је на десној обали реке Пештана

далеко од села читав сат хода, у дивљини и пустињи крајњој. Зграда је мала, стара и опала. Има и собу за преноћивање ученика преко зиме. Послати женско дете у овакву школу да учитељује није ни мало мудро ни корисно. Мора такво лице бити сасвим сиромашно и без игде икога, па да издржи у оваквој школи годину дана школског рада. Кажу сељаци да је плакала неколико дана кад је дошла и хтела да се врати, али није имала новаца за превоз колима до Београда.

Сељаци су слали своје ћери да спавају код учитељице у овој пустињи. Пређашњи учитељи су морали бити јатаци хајдучки и лопова који су овде живели.“

„Један учитељ је и убијен са ђаком јер није хтео да слуша хајдуке и буде им јатак.

Ипак је успех овде — **ОДЛИЧАН (5)**. Поредак и чистоћа Врло добар. Овде долазе деца из: Даросаве, Прогорелаца и Рудоваца.“ Да је све ово тачно види се и по томе што је ова млада учитељица већ идуће школске године отишла, а школа није радила те године.

ПАУН МИЛЕКИЋ — радио је од 1889. до 1891. године.

МИЛОШ РАДОВАНОВИЋ — радио је од 1889. до 1891. године.

БЛАГОЈЕ ПОПОВИЋ — био је овде од 1891. до 1892. године.

СВЕТОЗАР РАДОВАНОВИЋ — био је школске 1892/93. године.

Следеће године школа опет није радила због нехигијенске зграде.

Општина³⁹ је 4. августа 1893. године молила Мин. просвете да се поново отвори школа у приватној згради. Комисија је прегледала ову зграду и поднела извештај:

„Зграда Димитрија Димитријевића из Даросаве је од слабог материјала. Дужина 10. м, ширина 5,50 м и висина 2,42 м. Соба за учитеља 5,30, са 3,20 и висина 2,42 м. Може да прими једва 20 ђака, а не може се проширити, а и дотрајала је. Како ће бити за 40—50 ђака. Ова зграда не одговара за школу.

Гргур Миленковић
инжењер

Др. Ј. Скочић
срески лекар“

Зато је Мин. просвете наредило да се гради нова школска зграда па ће се тек онда школа отворити.

Комисија за избор места за нову школу предложено место је прегледала и доставила Мин. просвете извештај:

1. Земља је својина Љубомира Синђелића из Даросаве и треба да се откупи или другом замени.
2. Место је окренуто ка југу и оцедито.
3. Сондирањем је нађено да је место здраво, песак и иловача на дубини од 2,50 м — у близини протиче река Пештан, а може да се ископа бунар са добром водом. Место лежи на средокраћи оба села, Даросаве и Прогореоца.
4. Оба села имају 400 пореских глава а могу дати за школу до 50 ђака.
5. За сада би требало школу направити за 1 учитеља и стан за учитеља, али тако да се може лако преправити за другу учioniцу.
6. Зграда да се направи до сокле од камена, а даље да се зида циглом у малтеру.

Пред. школског одбора,
Радосав Грујић
одборници:
Јован Марковић
П. Петровић

окожни инжињер
Грујер Миленковић
срески начелник
Веселин Агатоновић
срески лекар
Др Ј. Скочић
Јовица Ивковић,
учитељ
Владимир Костић,
учитељ“

28. августа 1893.
Даросава

Овај извештај је достављен Мин. грађевина на одобрење, али га оно враћа јер земљиште није откупљено од власника.

Мин. просвете цео предмет, такође, враћа општини да се ово питање реши, па тек онда да се сачини и предрачун за нову школску зграду.

На молбу општине, Мин. просвете је поново отворило школу у старој згради 1894. године, док се не изгради нова школа.

РАДОЈЕ ЈАКОВЉЕВИЋ — радио је од 1894. до 1896. године.

СТЕВАН БОГДАНОВИЋ — био је школске 1896/97. године.

МИЛУТИН РАДЕВИЋ — радио је овде од 1897. до 1900. године.

ПЕТКА

Прва школа у Петки је отворена 1873. године, а први учитељ је био ЈЕВРЕМ ГРЧИЋ — који је овде радио од 1873. до 1875. године. Прва школска зграда је грађена по плану, од тврдог материјала.

ИЛИЈА ЂЕЛМАШ — радио је овде од 1875. до 1882. године. Овај учитељ је 1877. године послао извештај о школи:

„Здање“⁴⁰ је школско за време школског одмора оправљено, и има све потребе. Ђака има у I разреду 30, у II 6, у III 7, свега 43. Ученици иду прилично у школу, и са потребама за учење су снабдевени. Здравље им је добро.

25. октобра 1877.
у Петки

учитељ
основне школе петчанске
Илија С. Ђелмаш“

ЈОВИЦА ИВКОВИЋ — радио је овде од 1882. до 1884. године.

Учитељ Ивковић је известио Мин. просвете о стању школе 1882. године:

„Здање“⁴¹ школско је у свему оправљено како односно малтерисање и кречење, тако и односно дрвенарије (столарије) и школа има све нуждне потребе. Ученика има у I разреду 23, у II 16, у III 11, свега 50. Три ученика одсуствују од школе због болести а и остали не иду сасвим уредно, с потребама су снабдевени. Здравље је добро.“

ЈЕЛЕНА СПАСОЈЕВИЋ — радила је од 1884. до 1893. године. Због повећаног броја ученика 1886. године отворено је и друго одељење.

СВЕТОЗАР МИХАИЛОВИЋ — радио је овде од 1886. до 1889. године. Он је 1886. године јавио Мин. просвете да у школи има 68 ученика, и да је отворен и четврти разред. Али је школа прљава и неуредна, те

се многи ученици због тога разбољевају, па много изостају од школе.

Школски надзорник је прегледао рад ове школе 1887. године и доставио о томе извештај:

„Учитељица Г-ђа Јелена В. Спасојевић има I и II разред.⁴² Овде долазе деца из: Петке, Ђелија, Жупањаца и Шушњара.

Настава је обављана правилно и пригодно. Ученици су врло чисти, весели и слободни. Ред је међу децом био одличан. Здравље је дечје — добро. Ова учитељица разуме свој посао и заслужује похвалу. Школски одбор је много цени и поштује. Напредак — ВРЛО ДОБАР.“

„Учитељ Светозар Михаиловић има III и IV разред. Он је и управитељ школе. Он овде ради само 1 годину. Код ових ученика не види се она чистоћа и здравље. Рад није нарочито добар, али овај се учитељ користи радом предходног учитеља. Школска зграда је у добром стању, али у њој нема довољно просторија за два учитеља. У самој згради станује г-ђа Спасојевићка, а г. Михаиловић у селу у једној кући, коју је општина узела под закуп. Постоји и зграда за ученике и ученице који ноћивају.

То је соба и кујна за преноћиште ђака. Израђен је за станове за учитеље само темељ, па су одустали. Ово је учинио кмет, да би своју кућу издао за учитеље.

Школа има своју школску благајницу за снабдевање разним потребама, она добро ради. Сад суму од 634 динара се не троши већ се даје под интерес сељацима. Редовне трошкове подмирује општина. Школски одбор је веома вредан и труди се око школе, они се поносе својом школом.

Успех ђака је ВРЛО ДОБАР — ред и чистоћа добри.“

ВЛАДИМИР КОСТИЋ — радио је од 1889. до 1893. године.

Школски надзорник, Мил. Марковић посетио је ову школу 1889. године и оценио оба учитеља оценом **ОДЛИЧАН**.

„Учитељ станује у селу и општина плаћа за то 36 динара месечно. Због овога стана се учитељ и школска општина стално свађају. За инат учитељу школска општина је направила једну кућу без одобрења до саме школе за учитеља. Ова зграда кошта 4—5 стотина дуката. Ова кућа је и

сада празна, јер не одговара за становање. Има ходник с оцаклијом, две собе за учитеља и једну велику за ноћивање ученика. Соба ђачка ништа не ваља, патос је рђав, нека изломљена цигла, а и собе за учитеља нису као што треба.

Школа нема бунара с пијаћом водом, него се носи вода у чабровима чак из неког далеког бунара у селу. Тако деца пију рђаву воду и немају је у довољној количини. Стари школски бунар засут је. Треба одмах наредити да се бунар ископа.

Школа нема: мапе Европе и Карту Србије. Школску општину чине Петка, са 140, Жупањац са 70 и Ђелије са 80 и Шушњар са 27 глава пореских. Сељаци се жале и на мужа учитељице Јелене, који се бави шпекулацијом — поднели су ми две писмене жалбе против њега.“

ВЛАДИМИР КОСТИЋ — радио је од 1889. до 1894. године.

РУЖИЦА ПРОТИЋ — радила је школске 1893/94. године.

АНТОНИЈЕ и ЉУБИЦА МИЛОЈЕВИЋ — радили су од 1894. до 1896. године.

ИВКО СТОЈШИЋ — радио је од 1896. до 1900. године.

МИЛЕВА ПОПОВИЋ — радила је школске 1896/97. године.

АНЂЕЛИЈА КРСТИЋ — била је овде од 1897. до 1899. године.

ЈЕЛЕНА ПОПОВИЋ — радила је школске 1899/900. године.

ЈУНКОВАЦ

Прва школа у Јунковцу отворена је 1875. године.⁴³ Први учитељ је ЉУБОМИР ТОДОРОВИЋ — који је овде радио од 1875. до 1879. године. Пре отварања школе ова деца су ишла у Вреоце и Лесковац. У ову школу долазе деца и из Араповца и Сакула.

Школа је имала једну учионицу, трпезарију и једну собу за ноћивање ученика из удаљених кућа. Спавало се на даскама застрвеним сламом и губерима.

Учитељ Тодоровић је 1877. године послао извештај о стању школе.

„Бачка соба, која до сада није била тако потребна, још није оправљена.⁴⁴ Школа има све нуждне потребе. У I разреду има 17 ученика, у II 7, свега 24. Трећег разреда још нема. Шест ученика не долазе у школу, а остали долазе уредно и имају све потребе.

Приметба: Школа нема за сад ученике трећег разреда, јер је 18. новембра 1875. године отворена, па стога није ни било такве потребе за земљовиде, но како ће идуће године имати ученика III разреда, корисно би било да се раније набави нужни земљовид.

Школа није набавила иконе св. Саве.

5. септембар 1877
у Јунковцу

Учитељ основне школе
општине јунковачке
Љубомир Тодоровић“

СВЕТОЗАР МИХАИЛОВИЋ⁴⁵ — радио је овде од 1879. до 1886. године. Његов рад је прегледао школски надзорник 1881. године:

„Учитељ Светозар Михаиловић, у I разреду има 21, у II 12, у III 5 ученика, свега 38. Поредак и чистоћа добар. Оцена ДОБАР (3). Тачно је вршио школску администрацију. Деца су прилично одговарала из главних предмета. У осталом, види се да је са свим механично предавано.“

СОФИЈА ВОЈИНОВИЋ — радила је од 1886. до 1888. године.

Милорад Маринковић, проф. из Београда, прегледао је рад ове учитељице и дао овај извештај:

„Учитељица г-ђа Софија Војиновићка, радила је механички, види се из питања да нема довољно научне спреме, те јој је успех непоуздан.“

„Школа је снабдевена свим потребама, училима, огрев и др. Сељаци су незадовољни учитељицом једно, што је она женско, а друго што и обична памет опажа умну спрему учитељичину, на њу се жали поп а и други кмет због полумљених клупа о св. Сави. Предлог да се премести и да јој се да један или два разреда.

Школска околина је чиста, а зграда добра, али је треба оправити. Напредак у наукама ДОБАР, а тако и поредак и чистоћа.“

СРЕТЕН НИКОЛИЋ — овде је радио школске 1888/89. године. Године 1889. изасланик Мин. просвете, Миленко Маринковић, посетио је ову школу и дао извештај:

„Овде нисмо затекао учитеља.“⁴⁶ Био је неки Сретен Николић, ђак Велике школе но је 28. априла напустио школу и дошао у Београд. Ученика има у I разреду 18, у II 11, у III 10, а у IV 6, свега 45. На испиту је било свега 34.

Деца на испиту нису ништа знала. Учитељ их није ничем научио. Сви су ђаци понављали разред. Успех у свему рђав. Људи су врло добри и заузимљиви за школу и 15 њих изашло је пред мене са молбом да им се постави учитељ из Петке Светозар Михаиловић, који је овде раније радио 6 година. По причању сељака овај учитељ Сретен Николић није ништа радио, само је причао да нема Бога и јурио је курве, а о школи ништа није бринуо. Није чак по причању сељака, и деце, ни казивао ђацима како да се сами уче.

Људи су добри и марљиви и заслужују да им се постави добар учитељ.“

ГАВРА ПЕШИЋ — радио је школске 1889/90. године.

СВЕТОЗАР РАДОВАНОВИЋ — био је овде од 1890. до 1893. године.

ВЛАДИСЛАВ СТЕВАНОВИЋ — био је од 1893. до 1894. године.

СРЕТЕН ЈЕЛИСАВЧИЋ — радио је од 1894. до 1900. године.

Он јавља Мин. просвете да је овде дошао 8. 9., а настава је почела 29. 9. јер школа није била оправљена.⁴⁷

Ученика има укупно 57. Школа нема карту Србије по новој подели и карту метарских мера.

Године 1896. школски одбор тражи да се отвори и друго одељење због великог броја ђака. Мин. просвете одговара да се припреми друга учионица, па ће се онда отворити друго одељење и поставити и учитељ.

ТРБУШНИЦА

Прва школа у Трбушници отворена је 1885. године. Дотле су деца ишла у Барошевац, који је два сата удаљен од Трбушнице.

ПАВЛЕ ПОПОВИЋ — био је први учитељ у овој школи и радио је само школске 1885/86. године.

Јова Миодраговић, изасланик Мин. просвете, посетио је ову школу 1886. године и ово записао⁴⁸ „Трбушница заслужује да се метне на врх Авале или Космаја па да светли целом београдском округу, јер има прву најбољу школу у округу. Мала преко сто пореских глава направила је школу која вреди иљаду дуката! Ова би се канда могла попеги и на Рудник, па да светли целој Србији.“

ГАВРИЛО ПЕШИЋ — радио је школске 1886/87. године.

Због великог броја ђака 1887. године отворено је и друго одељење.

МИЛЕВА ВУЧКОВИЋ — радила је од 1887. до 1891. године.

ЈОСИФ АНЂЕЛИЋ — радио је школске 1887/88. године.

Школски надзорник је посетио ову школу 1887. године и дао о томе извештај:

„Учитељ Јосиф Анђелић је дошао 28. јануара.⁴⁹ Како су деца много боловала и изостајала почео је рад тек од марта месеца. Овде долазе деца и из Крушевице. Школска зграда је дивотна најлепша од свих зграда које сам у Колубари видео и које су врло ретке у целој нашој домовини. Жале се сељаци па и учитељи на несолидну израду, јер је један угао прскао, ваљда због слегања зграде, па су морали стезати тај део.

Простране и видне учионице необично пријатан утисак стварају код посетиоца. Иако број деце беше у учионици 50 опет се не може ваздух загадити и загрејати у њој, колико је било по другим школама. Осим тога је школска околина чаробна са своје обраде. У једном делу је одвојен врт од поврћа и цвећа, а све двориште ограђено лепом новом тарабом и засађено липама, калемљеним воћкама и другим дрвећем. Све је рад и имовина учитеља. У школској згради станује учитељ, а има још један празан за другог учитеља. Учитељ је самац али је велики пријатељ природе. *Ретка и похвална појава!*

Иако је касно почео да ради успех је врло добар. Школа има сва учила, само треба набавити клупе по новом систему.

Бележећи награде у науци, чистоћу и ред одличном оценом одужио сам се и држави, која троши на наставу, и правичности према учитељу, који је за овако кратко време могао овакав успех да постигне. Школски одбор је уредан. Он га хвали, а одбор учитеља много.“

СИМА БЛАГОЈЕВИЋ — радио је школске 1888/89. године.

Изасланик Мин. просвете, Мил. Марковић, прегледао је ову школу 1889. године и написао извештај:

„У I разреду је учитељица Милева Ј. Вучковић.⁵⁰

У II, III и IV разреду је учитељ Сима Благојевић.

У I разреду је оцена — одличан.

У II, III и IV оцена — добар.

Учитељ Благојевић је боловао целе године па је учитељица сама радила у целој школи.

Учитељица је одлична женска у сваком погледу. По спреми и вештини у раду, долази у ред најспремнијих учитељица, које познајем. Њен је рад понајбољи и најједрији у кругу моје овогодишње ревизије.

Учитељ Благојевић не ваља ни као човек ни као учитељ.

Школска зграда је врло добра и по плану. Одржава се добро. Учитељ је овде премештен по казни. Он се опија. Сву плату попије у мејани са последњим људима, па после нема ни да једе него проси и зајми. Једе дечји хлеб, кад нема шта друго. Мејанџији се задужио. Ја сам за њега платио ручак и вечеру онога дана када сам био у Трбушници, јер му мејанџија није дао да седне за сто. Једна најжалоснија слика од учитеља, коју сам икада видео.

Човек пропао и морално и материјално!

Треба га отпустити или преместити одавде.“

ДРАГОЉУБ ШПАНОВИЋ — овде је радио школске 1889/90. године.

АНДРИЈА СТАНОЈЕВИЋ — радио је школске 1890/91. године.

НИКОЛА и ЛЕПОСАВА ЂОРЂЕВИЋ — радили су школске 1891/92. године. Због неуредног похађања школе, школски одбор

је казнио неке родитеље затвором. Мин. просвете се није сложило са овом казном, већ новчаном, по закону.

АНТОНИЈЕ МИЛОЈЕВИЋ и МИЛИЦА ЈОВАНОВИЋ — овде су од 1892/93. године.

НИКОЛА СТОЈШИЋ — радио је школске 1893/94. године.

ВЕЛИМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ — био је школске 1894/96. године.

АНКА СИМИЋ — радила је од 1893. до 1896. године.

МИЛОВАН ЈОВИЋ — радио је школске 1896/97. године.

МИЛИЦА РАЈЧИЋ — била је од 1896. до 1898. године.

ЈОВАН ВЛАЈКОВИЋ — радио је сам од 1898. до 1899. године.

ВАСИЛИЈЕ ГАВРИЛОВИЋ — радио је школске 1899/900. године.

СМРДЉИКОВАЦ

Прва школа у Смрдљиковцу отворена је јануара 1887. године.⁵¹

СВЕТОЛИК БРЗАКОВИЋ — први је учитељ у овој школи и радио је од јануара 1887. до краја те школске године.

Школски надзорник је о њему оставио овај податак:

„Учитељ Светолик Брзковић је овде дошао у Јануару, дотле није радио нико овде. У марту су деца распуштена због болести 12 дана. Он је млад, голобрадо момче, које треба још да учи. За време испита био је у папучама, јер му се ноге зноје и не може да трпи обућу.

Деца су врло слабо знала, па сам прекинуо испит и решио да сву децу оставим у истим разредима. Предео сам само 1 ученика из III у IV разред. Напредак је био дакле — слаб.

Учитељ не зна школске законе, па није ни радио како треба. Овде деца долазе из: Смрдљиковца, Дудовице, Барзиловице и Чибутковице. Зграда је рђава, то је приватна зграда узета за школу.“

МИЛОШ МИМОВИЋ — радио је од 1878. до 1893. године.

Његов рад је оценио школски надзорник, Мил. Марковић, 1889. године:

„Учитељ Милош Мимовић⁵² је завршио богословију.

Школска зграда је осредња и може се трпети још коју годину. Учитељ долази међу осредње раднике школске. Нема у његовом раду крупних погрешака, као што нема ни особитог стваралаштва. Школа нема: Карту Балканског полуострва, ђулад за гимнастику, дупле прозоре у свим собама, препоручене књиге, новог уписног протокола, школска каса није образована.

Добио сам писмену тужбу против учитеља Мимовића а и усмено су ми рекли да хоће да се понапије и онда је склон да се бије. Чак је неке људе доводио у школу и тукао. А физички је необично јак и развијен. За дан орања, што му следује по закону, прима 48 динара годишње од општине. Овде долазе деца из Барзиловице и Дудовице. Ова два села су далеко два сахата. Заједно издржавају школу. Има и 4 ђака из села Липља, јер им је овде ближе него у Моравцима.“

ВОЈИСЛАВ КНЕЖЕВИЋ — радио је школске 1893/94. године.

МИЛОШ МИМОВИЋ — био је опет овде од 1894/96. године.

ДАНИЛО ЂОРЂЕВИЋ — радио је од 1896. до 1899. године.

АЛЕКСА ЈАНИЋИЈЕВИЋ — радио је школске 1899/900. године.

РУДОВЦИ

Овде је прва школа отворена 1889. године, а дотле су деца похађала школу у Баршеву.

АНА ЛАЗАРЕВИЋ — била је прва учитељица у Рудовцима и радила је од 1889. до 1891. године.

КУЗМАН ЈОВАНОВИЋ — радио је од 1891. до 1894. године.

ВЛАДИМИР СТЕВАНОВИЋ — био је само школске 1894/95. године.

ВЛАДИМИР КАРАКЛАЈИЋ — радио је овде од 1895. до 1900. године.

ЛУКАВИЦА

Прва школа у Лукавици отворена је 1894. године, а дотле су деца похађала школу у Шопићу и Лазаревцу.

ВЛАДИМИР КОСТИЋ — био је први учитељ у овој школи и радио је школске 1894/95. године.

РАФАИЛО АНТОНИЈЕВИЋ — радио је овде од 1895. до 1900. године.

КРУШЕВИЦА

Положај овог малог села био је тежак и интересантан крајем прошлог века, што се види из једне молбе Министарству просвете од 1885. године:

„Наше село⁵³ је сачињавало црквену и школску општину са селом Даросавом, Прогореоцима и Рудовцима, а општину селску, односно суделује са селом Рудовцима.

Зато молимо да се одвојимо од Даросаве и пређемо Трбушници. Како власт државна није одобрила спајање општине, већ само школе у Трбушници.

Зато грађани села Крушевице не пристају да су везани за школу у Трбушници, а за општину у Даросави. Јер онда се цепају од цркве, школе и општине у Даросави. Више од половине села је за ово.

20. октобра 1885.

Повизни грађани
села Крушевице

- + Илија Марковић
- + Матија Нинић
- + Андрија Симеуновић
- + Димитрије Аћимовић

Тек после три године овде је отворена прва школа — 1888.

ТОМАНИЈА ВИТОМИРОВИЋ — била је прва учитељица у овој школи и радила је школске 1888/89. године.

ВЛАДИМИР ГАВРИЛОВИЋ — радио је школске 1899/900. године.

ДУДОВИЦА

Прва школа у Дудовици отворена је 1890. године.

ЈОВАН РАДОВИЋ — био је први учитељ у овој школи и радио је од 1890. до 1895. године.

За 1891. годину постоји буџет ове школе.

Ш. бр. 5
12. Марта 1892.

БУЏЕТ⁵⁴ за 1891.
од 1. 1. 1891—1. 1892

ПРИМАЊЕ:

1. Приход од приреза за градњу школе	340 дин
2. Прилози за градњу школе	102 дин
3. Од школарине деце из других општина тј. на огрев и осв.	45 дин
4. Од казне ђачких родитеља	8 дин
	<hr/>
Свега:	495

ИЗДАВАЊЕ:

1. За набавку школских учила и намештаја	212 дин
2. Плата за послужитеља	227 дин
3. За оправку и кречење школе	12 дин
4. За прославу св. Саве и забаву која је давана у корист сиромашних ученика	44 дин
	<hr/>
Свега:	495

Деловођа, учитељ
Јован Радовић
Благајник
Светозар Вркић

Председник шк. одбора
М. Јевремовић
чланови одбора
Светислав Станишић
Велимир Недељковић

ЈОСИФ АНЂЕЛКОВИЋ — радио је школске 1895/96. године.

Мин. просвете преко Среског начелства наређује општини да у што краћем року

подигне нову школу, јер је ова „врло те-
скобна и неудобна за ђаке и не може да
стану сва деца.“ (1896. г.)

АНТОНИЈЕ ЈЕРЕМИЋ — радио је овде
школске 1896/97. године.

АЛЕКСАНДАР НЕШИЋ — био је школ-
ске 1897/98. године.

РАДОЈЕ ЈАНКОВИЋ — радио је школ-
ске 1898/99. године.

ВИЋЕНТИЈЕ ЂИРОВИЋ — био је овде
школске 1899/1900. године.

Школски надзорник јавља Мин. просве-
те 1899. године о следећем:

„Школа је овде отворена 1890. године.⁵⁵
Купљена је зграда са плацем и засадима од
Светолика Станишића из Дудовице за 3.600

динара. Председници и кметови расходова-
ли су сеоског капитала од школског прире-
за преко 6.000 динара, а школи ни до данас
није исплаћена сума од 1.451 динара, са ин-
тересом, већ је 1897. године стара школа са
плацем продата за 720 динара.

Продају је извршио тадашњи капетан
Пера Марковић лично и школски одбор са
њим. А школа је тада са плацем вредела
више од 7.000 динара.

Зато сам наредио управитељу школе, да
тражи да се одреди стручна комисија која
ће да прегледа школске рачуне а исто тако
и продају школе. Такође и школске буџе-
те од 1890. до 1898. године. Јер је садашњи
школски одбор уверен да је извршена зло-
употреба новца за исту школу и утрошак
буџета.“

НАПОМЕНЕ

- 1 Архив Србије, МП-Ф-VII-2.
- 2 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 3 Архив Србије, МП-Ф-XXVIII-3522.
- 4 Архив Србије, МП-Ф-XVI-159.
- 5 Јова Миодраговић: „Српче“, гласило за децу, Београд, 1885/6.
- 6 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 7 Архив Србије, МП-Ф-II-216.
- 8 Архив Србије, МП-Ф-V-48.
- 9 Милован Спасић: *Списак учитеља у Србији 1855/56*; Пед. музеј, Београд 180/2.
- 10 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 11 Архив Србије.
- 12 Архив Србије, МП-Ф-XXVIII-3577.
- 13 Архив Србије, МП-Ф-XXVI-155.
- 14 Архив Србије, МП-Ф-VI-205.
- 15 Архив Србије, МП-Ф-II-154.
- 16 Милован Спасић: *Списак учитеља у Србији 1855/56*; Пед. музеј, Београд, 180/2.
- 17 Архив Србије, МП-Ф-VIII-2083.
- 18 Архив Србије, МП-Ф-III-10.
- 19 Архив Србије, МП-Пер. број 1880/77.
- 20 Архив Србије, МП-Ф-XII-32.
- 21 Архив Србије, МП-Ф-XXXVIII-3580.
- 22 Лазаревац и околина, Београд, 1967, стр. 92.
- 23 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 24 Милован Спасић: *Списак учитеља у Србији 1855/56*; Пед. музеј, Београд, 180/2.
- 25 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 26 Архив Србије, МП-Ф-XDVIII-34.
- 27 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-25.
- 28 Архив Србије, МП-Ф-XXXIII-14.
- 29 Архив Србије, МП-Ф-XII-142.
- 30 Милован Спасић: *Списак учитеља у Србији 1855/56*; Пед. музеј, Београд, 180/2.
- 31 Архив Србије, МП-Ф-IX-200.
- 32 Архив Србије, МП-Ф-VIII-2083.
- 33 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 34 Архив Србије, МП-Ф-XVIII-34.
- 35 Архив Србије, МП-Ф-XXII-2703.
- 36 Архив Србије, МП-Ф-XXII-2826.
- 37 Архив Србије, МП-Ф-VI-205.
- 38 Архив Србије, МП-Ф-XXXVI-145.
- 39 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 40 Архив Србије, МП-Ф-XXVIII-3578.
- 41 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 42 Лазаревац и околина, Београд, 1967, стр. 103.
- 43 Архив Србије, МП-Ф-XII-322.
- 44 Архив Србије, МП-Ф-VI-205.
- 45 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 46 Архив Србије, МП-Ф-XXI-215.
- 47 Јова Миодраговић: „Српче“, гласило за децу, Београд, 1885/86. године.
- 48 Архив Србије, МП-Ф-VI-205.
- 49 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 50 Архив Србије, МП-Ф-VI-205.
- 51 Архив Србије, МП-Ф-XXIV-24.
- 52 Архив Србије, МП-Ф-VII-141.
- 53 Милован Спасић: *Списак учитеља у Србији 1855/56*; Пед. музеј, Београд, 180/2.
- 54 Архив Србије, МП-Ф-VII-2083.
- 55 Архив Србије, МП-Ф-V-1211.

L'ENSEIGNEMENT PRIMAIRE DANS LE DISTRICT DE KOLUBARA
DE 1850 À 1900*Kosta Spasenović*

Le district de Kolubara était le plus grand dans le département de Belgrade. Il comprenait 17 agglomérations à la fin du XIXe siècle. Comme cette région était économiquement riche, on y cultivait les céréales surtout mais l'élevage des bestiaux et la culture fruitière étaient aussi prospères, presque chaque village avait son école primaire à la fin du dernier siècle.

En 1850 il y avait six écoles primaires tandis qu'en 1900 on en comptait quatorze.

D'après les documents que nous avons réunis on peut voir que les bâtiments de ces écoles

étaient solidement construits, que l'entretien (aux frais de la commune) était à la hauteur et qu'elles étaient parmi les meilleures du département belgradois.

Les rapports du délégué du Ministère de l'Éducation nationale et plus tard des inspecteurs scolaires nous font voir que la fréquentation des élèves était bonne et que le nombre d'élèves était satisfaisant pour l'époque.

Suivant les mêmes documents les élèves avaient obtenu de bonnes notes bien meilleures que celles de la première moitié du XIXe siècle.

